

Počátky a historie chemie v Přerově

Obsah :

- 01 - Počátky chemie v Přerově** *Podnikový archiv (Miroslav Němeček).*
- 02 - Chemie v Přerově po roce 1948** *Podnikový archiv (Miroslav Němeček).*
- 03 - Výstavba podniku po roce 1960 I. etapa výstavby.**
Podnikový archiv (Miroslav Němeček).
- 04 - vybrané zajímavosti -** *Podnikový archiv (Miroslav Němeček).*
- 05 - Rolnická akc. továrna na hnojiva 1933 z knihy Přerov –Kojetín**
výtřížky z Přerovska archivu JR zpracoval J Rosmus

Historie I

Počátky chemie v Přerově

Zpracoval Podnikový archiv (Miroslav Němeček).

Když koncem devatenáctého století začala v zemědělství stoupat spotřeba umělých hnojiv, nesli nemile mnozí rolníci na střední Moravě, že veškerá hnojiva poměrně drahá se nakupují z ciziny, jmenovitě z Německa, a že na celé Moravě není jediný větší podnik, který by hnojiva zaručené kvality vyráběl.

Na valné hromadě hospodářského spolku kojetínsko - přerovského 9.února 1894 v Přerově jeden rolník vystoupil s návrhem, aby byla zřízena vlastní továrna na výrobu umělých hnojiv. Tento návrh se setkal se všeobecným souhlasem. Byl zřízen přípravný a zařizující výbor, do kterého byli přizváni i zástupci jiných hospodářských moravských spolků.

Dne 24.března 1895 schválilo c.k.místodržitelství v Brně pod číslem 7272 stanovы továrny pod firmou:"První moravská rolnická továrna akciová na soustředěná hnojiva a lučebniny v Přerově". Jako představitelé společnosti byli zvoleni Jan Adamec, ředitel hospodářské školy v Přerově a Jan Rozkošný, poslanec a rolník z Křenovic.

Na 15.října 1895 byla svolána ustavující valná hromada, na které bylo přítomno 257 akcionářů, kteří zastupovali 599 akcií po 200 zlatých.

První schůze správní rady se konala 5.listopadu1895. Zde byla schválena smlouva s Dr. Juliem Stoklasou, docentem na technice v Praze, podle níž měl zařídit továrnu a po dobu pěti let na výrobu dohlížet.

Pozemky na stavbu továrny byly koupeny ve výměře 29 mír, za celkovou cenu 21 870 zlatých.

Stavba budov byla zadány Bohumilu Štěrbovi, architektu a staviteli v Praze -Karlíně. Rozpočtové náklady na stavbu budov pro kyzové pece, komory kyseliny sírové, pro uskladnění kyzů a výpalků, budova kanceláří, skladiště, výrobní hnojiv, kotelna, komín a ohradní zeď v délce 1 km., byly stanoveny na 49 500 zlatých.

Zadána byla též stavba tovární vlečky u Ředitelství c.k. privátní dráhy císaře Ferdinanda ve Vídni.

Továrna byla původně zařízena na výrobu kyseliny sírové a na výrobu strojených hnojiv. Na jaře roku 1896 byly dány první výrobky na trh. V roce 1897 vstoupilo vedení továrny do spolku "Sdružení továren na hnojiva" na dobu tří let s výrobou 378 vagónů superfosfátu ročně. V roce 1899 se zvýšila výroba na 450 vagónů s tím, že se každý rok zvýší o 25 vagónů. Odbyt superfosfátu utěšeně vzrůstal a roku 1904 byla postavena ještě

jedna větší výrobní kyseliny sírové a rozšířena i výrobní superfosfátu. Bezprostředně před první světovou válkou se vyrábělo 1615 vagónů superfosfátu ročně.

Roku 1908 byl akciový kapitál zvýšen na 800 000 K vydáním druhé tisíce akcií a zřízena výrobní tuků extrakcí. S firmou Josefa Merze v Brně byla uzavřena smlouva na postavení extrakce na zpracování odpadu z vlny z továren na vlněné látky. Později byly extrahovány odpady z koželužen vyextrahováním olejů a zbytek sloužil jako hnojivo.

V roce 1912 byl zakoupen mlýn Libosvár, ve kterém se vyráběl elektrický proud pro továrnu.

Pro nedostatek surovin se přestal v roce 1916 vyrábět superfosfát a místo něj se vyráběly kostní moučky všeho druhu.

Extrahovaly se také zbytky olejnatých semen. Kyselina sírová se vyráběla jen pro vojenské účely. Pro větší spotřebu kyseliny sírové byl v roce 1917 postaven kontaktní systém a koncentrace kyseliny sírové.

Aby byl zajištěn další vývoj továrny, byla zakoupena v roce 1917 od bratří Webrových v Přerově vápenka a vápencový lom Žernava a posléze lom v Sobíškách. Tím se zajistila výroba kusového vápna a moučky pro hnojivé účely a těžba saturačního vápence pro rolnické cukrovary na Moravě. Superfosfát se začal vyrábět až v roce 1921.

Potřeba jaderných krmiv vyvolala v roce 1921 stavbu bateriové extrakce, kde byl získáván lněný extrahovaný šrot a lněný olej. Dále byl zpracován na lakový zhuštěný olej a fermeže. Zbytek kapacity byl v extrahárně využit na výrobu jedlých olejů, které byly rafinovány a destilovány pro jedlé účely a posléze v roce 1935 byla zavedena výroba pokrmového tuku a margarínu.

Výroba za mírových let utěšeně stoupala až do roku 1931, kdy nastala stagnace výroby pro zemědělskou krizi. Ke zlepšení hospodářské situace v továrně došlo v roce 1933.

V roce 1934 byla provedena změna stanov. Změnil se také název firmy na "Rolnické lučební závody akciová společnost v Přerově"

Za druhé světové války byl vývoj podniku zastaven. Celá výroba byla začleněna do válečného hospodářství. Výroba kyseliny sírové a superfosfátu byla omezována pro nedostatek surovin a v roce 1941 se superfosfát přestal vyrábět. Extrakce pracovala jen omezeně zpracováváním semen a náhradou byly jen balkánské produkty. Pracovaly jen lomy, vápenka, sírovka a margarinka.

Po skončení války byla továrna dána pod národní správu a vedoucím závodu se stal dosavadní ředitel ing. Václav Figar. Posléze podle dekretu 100, jako klíčový průmysl byl podnik znárodněn. Národní podnik vytvořen vyhl. MP č.963 ze dne 7.března 1946 a dne 4.dubna 1946 byl zařazen do národního podniku "Synthesia chemické závody".

Současně byla tímto rozhodnutím zrušena národní správa závodu a vedením závodu byl i nadále pověřen ing. Václav Figar.

Závod se musel po skončení druhé světové války rychle zapojit do výrobního procesu. Po překonání výrobních i personálních potíží, bylo jedno oddělení po druhém uváděno do chodu.

Již koncem května 1945 se pracovalo v kamenolomu, vápence, v tukovém oddělení a margarince. Margarínem jsme zásobovali střední a východní kraje Moravy. Postupně byla znovu zahájena výroba kyseliny sírové a superfosfátu.

Znárodněním vstaly nové úkoly. Předně bylo nutno dokázat důležitost polohy závodu a význam pro celou oblast Moravy. Rokem 1946 začala doba příprav na rozsáhlou investiční výstavbu. Přípravovala se stavba nové výrobní kyseliny sírové kontaktním způsobem a kontinuální výroba superfosfátu. Příprava byla zaměřena na modernizaci výroby a mechanizaci dosavadních provozů.

Připravoval se rozvoj, jaký závod po dobu svého trvání dosud nepoznal.

Historie II.

Chemie v Přerově po roce 1948

Podnikový archiv (Miroslav Němeček).

V roce 1949 došlo k reorganizaci československého průmyslu. Od 1. července byla zrušena příslušnost závodu k chemickému trustu Synthesia a byl ustanoven samostatný národní podnik s názvem LUČEBNÍ ZÁVODY PŘEROV. V souvislosti s touto reorganizací dochází ke změně výrobního programu také v samotném podniku. Na základě usnesení vyšších orgánů státní moci je převedena vápenka s lomem, příslušnými pozemky a novou lanovkou na dopravu vápence do sektoru stavební výroby do nového podniku Hranické cementárny a vápenice. Také výroba jedlých olejů a tuků je delimitována do sektoru potravinářského průmyslu. Některá zařízení přejímá n.p. Milo Olomouc. Lučebním závodům Přerov je určen hlavní charakter výroby – chemické produkty. Proto zůstávají v provozu výroby kyseliny sírové, superfosfátu a místo jedlých olejů a tuků se vyrábí oleje technické z rostlinných semen, jako olej lněný, řepkový apod. Jako náhradu za ztracenou výrobu je z potravinářského průmyslu do našeho podniku od cukrovinkářské firmy T. Hrubá v Přerově převedena výroba umělé rohoviny, která je nastěhována po příslušné adaptaci do budovy výroby margarínu. K nově vytvořenému podniku je přičleněn pobočný závod Fosfa Poštorná u Břeclavi, kde se vyrábí kyselina sírová, superfosfát a některé fosforečné soli. Tento byl delimitován v roce 1953 jako samostatný národní podnik.

Rok 1949 byl rokem velkého rozmachu samostatného podniku. To již byla ve stavbě nová výroba kyseliny sírové – A systém, která byla dána do provozu koncem roku 1950. Spolu s touto výrobnou bylo vystavěno nové sociální zařízení, dílny a technický servis provozu. Koncem 50. let byla tato výroba rozšířena o sklad kyzu a výpalků s jeřábem, pásovým zavážením pecí a odvozem výpalků. Také byla ve stavbě výroba superfosfátu. Ta byla dána do provozu počátkem roku 1951. Současně byla zastavena výroba ve starých objektech postavených v roce 1895. Nový provoz byl zcela mechanizovaný, takže lidská práce pozůstávala jen z obsluhy a čištění zařízení. Současně bylo vybudováno technologické zařízení pro zužitkování odpadních plynů z rozkladu fosfátu k výrobě fluorokřemičitanu sodného, jehož výroba a dodávky pro sklářský průmysl byly zahájeny v roce 1952. Francouzská firma Moritz – Standart, která dodala technologii pro výrobu práškového superfosfátu, dodala a nainstalovala zařízení i na výrobu granulovaného superfosfátu. Tato byla uvedena do provozu v roce 1953.

Oba tyto provozy byly budovány z důvodu zvýšení objemu výroby.

V roce 1949 podnik uzavírá zaměstnaneckou smlouvu s MUDr. Františkem Stokláskou, který jako první závodní lékař začíná pečovat o zdraví zaměstnanců.

Byla také postavena nová závodní jídelna.

V té době bylo k závodu přičleněno Výzkumné středisko odpadních hmot, jehož poloprovoz byl zřízen v městské čtvrti Vsadsko. Pozdějším přemístěním kanceláří z budovy v ulici B. Němcové do areálu závodu byly uvolněné místnosti adaptovány na laboratoř. Jednou z prvních činností tohoto střediska v závodě bylo zavedení výroby studeného klišu PROLEP adaptací přízemí skladištní budovy olejnatých surovin.

V roce 1950, v době masového výskytu a rozmnožení mandelinky bramborové vyvstala naléhavá potřeba okamžité výroby účinného prostředku pro její likvidaci. Tímto úkolem byl pověřen i náš podnik. Využitím strojního zařízení po právě zrušené výrobě Prolepu se začal vyrábět na bázi biologicky účinného DDT (dichlordiethyltrichlormethylmetan) výrobek, který se prodával pod názvem DYNOCID. Později, aby nedošlo k nežádoucí imunitě hubeného hmyzu vůči DDT a pro docílení ještě větší biologické účinnosti popraše, byl ve složení výrobku DDT nahrazen mnohem aktivnějším HCH

(hexachlorcyklohexan). Finální výrobek byl expedován pod názvem GEMACID. V roce 1959, kdy masový výskyt mandelinky bramborové poklesl a výzkumy začaly ukazovat na škodlivost těchto látek v potravním řetězci, byla výroba zrušena.

Výroba v závodě byla rozšířena o další nový sortiment FAKTIS. Po řadě laboratorních a poloprovozních zkoušek byla zahájena výroba hnědého a bílého Faktisu, který sloužil jako přísada do gumárenských směsí. Zařízení i veškerá výroba byly z organizačních důvodů v rámci RVHP předány do NDR.

Při další reorganizaci chemického průmyslu v roce 1958 byl zřízen rozhodnutím ministerstva národní podnik Moravské chemické závody Ostrava. Ten vznikl sloučením těchto národních podniků:

Dusíkárný n.p. Ostrava

Hrušovské chemické závody n.p. Ostrava Hrušov

Bohumínské chemické závody n.p. Nový Bohumín

Lučební závody n.p. Přerov

Fosfa n.p. Poštorná

Ostravit n.p. Ostrava.

Aby mohly být vytěženy zásoby uhlí nacházející se pod n.p. Hrušovské chemické závody, rozhodla vláda, aby výroba tohoto podniku byla postupně přenesena na jiné místo. Příkazem ministra chemického průmyslu bylo rozhodnuto: „Přenést převážnou část výrobního programu do Lučebních závodů n.p. Přerov a realizovat tím jejich rozšíření.

Po řadě jednání byl program našeho podniku stanoven Ministerstvem chemického průmyslu takto: Vybudovat v Lučebních závodech Přerov tyto výrobní:

kyselina sírová ze síry - 100 tis. tun

superfosfát práškový - 60 tis. tun

titanová běloba - 20 tis. tun

kyselina sírová z odpadních plynů - 24 tis. tun

zpracování zelené skalice na železité červeně a kysličníky pro hutě - 30 tis. tun.

Toto rozhodnutí Ministerstva chemického průmyslu zcela změnilo zamýšlenou koncepci rozšíření závodu. I když od roku 1954 dochází k rozšíření tehdejšího odboru výstavby, včetně vlastní projekce, změněné úkoly si vyžádaly zřízení samostatného střediska, řízeného náměstkem ředitele pro investiční výstavbu. Rozhodující obrat nastal schválením projektového úkolu na stavbu a rozšíření závodu Přerov.

Výstavba byla rozdělena do dvou etap.

V první etapě – Výstavba nové výrobní kyseliny sírové ze síry – S1 – uvedena do provozu v roce 1962; Modernizace a rozšíření výrobní superfosfátu, včetně granulace a výrobní fluorokřemičitanu - do provozu předána v roce 1963.

Ve druhé etapě – Výstavba nové výrobní titanové běloby, Výstavba nové výrobní železitých červení, včetně zpracování kalcinačních plynů na kyselinu sírovou – K. Oba tyto provozy pro svoji návaznost výroby byly předány do provozu současně v roce 1968.

Podnikový archiv (Miroslav Němeček).

Výstavba podniku po roce 1960

I. etapa výstavby.

Podnikový archiv (Miroslav Němeček).

K zásadní změně koncepce výroby kyseliny sírové došlo vybudováním její výrobní ze síry „S1“ o kapacitě 300 tun za den, jako kombinované polsko – československé dodávky. Výrobní byla uvedena do provozu v roce 1962 a zpracovávala zprvu kusovou síru ze Spojených států amerických a teprve po dobudování těžebního zařízení v Polsku přešla na kusovou síru polskou. Dalším vývojovým stupněm byl přechod na dodávky kapalné síry postupně od roku 1971.

Na základě připomínek veřejných orgánů již při schvalování této nové výrobní vypracovali v roce 1963 technici podniku původní autorským osvědčením chráněnou technologii dvoustupňové katalýzy, která byla realizována v roce 1967 formou rekonstrukce. Toto zařízení velmi snížilo emise oxidu siřičitého v koncovém plynu. Najetí výrobní S1 do provozu umožnilo odstavení kyzových výroben:

- v roce 1962 C systém
- v roce 1963 B systém.

Obě tyto výrobní byly odstaveny pro fyzickou opotřebenost, nízkou kapacitu a neefektivnost výroby. Výroba pokračovala na A systému a S1.

V roce 1962 byla odstavena výroba derivátů lněného oleje a v roce 1963 byl zastaven provoz i na bateriové extrakci a rafinérii.

Od roku 1957 byly zahájeny přípravné práce na rozsáhlé rekonstrukci a výstavbě výrobní superfosfátu s kapacitou 60 000 tun P_2O_5 za rok u práškového a 37 000 tun P_2O_5 za rok u granulovaného superfosfátu. Při řešení tohoto úkolu se vycházelo z maximálního využití stávajících budov pro nové výrobní. Budova rozkladu byla využita pro mlýnici fosforitů, parabolický sklad práškového superfosfátu k rozšíření stávající skladovací kapacity pro fosfáty. Nově, v návaznosti na stávající budovy, byla postavena budova rozkladu, sklad zrání práškového superfosfátu včetně expedice, výrobní granulovaného superfosfátu, sklad granulí s jejich expedicí, výrobní křemičitanu sodného a přípravná čpavkové vody ze stoprocentního čpavku. Veškeré výrobní zařízení bylo dodáno z tuzemska. Přehazováním superfosfátu třemi mostovými drapákovými jeřáby v hale zrání bylo dosaženo lepší vyzrálosti a tím i kvality práškového superfosfátu. Celá výrobní byla dána do provozu v roce 1963. K dalšímu zlepšení kvality došlo zavedením automatického poměrového dávkování fosfátu a kyseliny sírové zařízením od firmy Schenk (NSR). Pro potřeby zemědělců se v letech 1971 – 1981 vyráběly tzv. Superstopy. Byl to granulovaný superfosfát s obsahem mikroelementů stopových prvků.

Spolu s první etapou výstavby bylo s ohledem na připravovanou druhou etapu nutné vybudovat v podniku nové administrativní a technické zázemí, které by vyhovovalo potřebám rozrůstajícího se podniku. Proto byly s první etapou vybudovány tyto objekty: hlavní trafostanice, podnikový výzkum, administrativní budova, hlavní dílny, hlavní sklad a zdravotní středisko. Tato zařízení byla předávána do užívání postupně v letech 1960 až 1970. V této etapě byla realizována i část dopravních objektů jako silnice a železniční vlečky s výhledem nového napojení na České dráhy.

Od 1. 1. 1966 dochází k další reorganizaci chemického průmyslu, a tím i k osamostatnění přerovské chemičky, která se stává podnikem s názvem **Přerovské chemické závody n. p. Přerov.**

Historie podniku – vybrané zajímavosti

V předchozích čtyřech číslech podnikového zpravodaje jsem se pokusil připomenout historii továrny na chemické produkty v Přerově od jejího založení v roce 1894, po její převedení na státní akciovou společnost Precheza v roce 1991 a její následnou privatizaci. V popisu historie nebylo možné postihnout všechny detaily rozvoje za celé toto dlouhé období, všechny osobnosti, dělníky, techniky i úředníky.

Těžká chemie byla vždy velmi namáhavou prací, kde nebývala nouze o riziková pracoviště s negativním vlivem na lidské zdraví. Proto je na místě v závěru tohoto seriálu ocenit obětavou práci všech obyčejných lidí, kteří na mnoha úsecích a provozech dělali vše proto, aby výroba jela bez poruch a s dobrou kvalitou výrobků. Často odevzdávali kus svého já ve prospěch budoucnosti i svých nástupců.

Jejich odkaz zavazuje současné i budoucí zaměstnance firmy, aby ji nadále rozvíjeli a image PRECHEZA a.s. udrželi na vysoké úrovni.

Výrobky do roku 1990.

1896 Kyselina sírová – komorová. Superfosfát

1908 Fluorokřemičitan sodný

1910 Extrakce tuků

1917 Vápno. Vápenná moučka

1920 Kyselina sírová – kontaktní

1923 Fermež. Rostlinné oleje

1935 Margarin

1949 Faktis. Umělá rohovina – Argolit

1951 Studený kliš – Prolep

1952 Dynocid

1959 Umělá pryskyřice – Juralit

1968 Titanová běloba. Železité červeně

1979 Sádrovec

1983 Nacrelon

1985 Titavin

1986 Preform

1989 Prefloc

1990 Pertex

Počty zaměstnanců.

1900 – 50

1945 – 200

1950 – 365

1955 – 480

1960 – 562

1965 – 800

1970 – 1434

1975 – 1514

1980 – 1614

1985 – 1525

1990 – 1542

Výroba (tisíce tun)

Rok	Kys. sírová	SPF	TB	ŽP
1900	6	1		
1925	12	4		
1950	15	5		
1964	147	44		
1969	169	61	6	1,1
1974	181	62	21	6,6
1979	244	55	19	6,2
1984	267	37	21	7,2
1988	285	50	23	4,9
1992	124	17	19	5,4

Názvy podniku (od data)

- 24. 11. 1894 První moravská rolnická akciová továrna na soustředěná hnojiva a lučebniny v Přerově**
- 04. 09. 1934 Rolnické lučební závody, akciová společnost**
- 04. 04. 1946 Synthesia Semtín n.p. Přerov**
- 01. 07. 1949 Lučební závody n.p. Přerov**
- 01. 04. 1958 Moravské chemické závody Ostrava, závod Přerov n.p.**
- 01. 01. 1966 Přerovské chemické závody, n.p. Přerov**
- 01. 01. 1975 Chemopetrol koncernový podnik, Přerovské chemické závody Přerov**
- 01. 07. 1989 Přerovské chemické závody, státní podnik Přerov**
- 31. 03. 1991 PRECHEZA akciová společnost Přerov.**

Ředitelé podniku

- 1896 Butta Emil**
- 1901 Ing. Mrkvička Ladislav**
- 1942 Ing. Zajíc Alfred (dosazen německým správcem)**
- 1943 Ing. Figar Václav**
- 1948 Hanuš Václav**
- 1950 Indrák Oldřich**
- 1951 Kábele Josef**
- 1956 Podzimek Antonín**
- 1957 Ing. Crha Zdeněk**
- 1971 Budínský Josef**
- 1978 Ing. Mlčoch Antonín, CSc**
- 1985 Ing. Pálffy Alexander, CSc**
- 1988 Ing. Samek Vladimír**
- 1989 Ing. Mlčoch Antonín, CSc**

Některá vybraná ocenění podniku a výrobků

- 1896 Zlatá medaile Za zásluhy (Průmyslová výstava pořádaná Klubem českých živnostníků ve Vyškově)**
- 1903 Zlatá medaile na Krajské výstavě v Třebíči**
- 1903 Zlatá medaile Za zásluhy (Jihomoravská výstava v Kloboucích u Brna)**
- 1908 Zlatá medaile na Slovenské výstavě hospodářské, průmyslové a národopisné v Hodoníně**
- 1927 Zlatá medaile Za zásluhy (Zemská jubilejní zemědělská výstava ve Znojmě)**

1930 Zlatá medaile Za zásluhy (Okresní výstava v Příboře)
1959 Řád práce pro výrobu kyseliny sírové
1976 Zlatá medaile Incheba Bratislava (výrobek železitá červeň Fepren TD-202)
1984 Zlatá medaile Incheba Bratislava (výrobek antikoroční pigment Jacor Fe-1)
1986 Zlatá medaile Incheba Bratislava (výrobek titanová běloba Pretiox AV-03)
1988 Zlatá medaile Incheba Bratislava (výrobek tabletované hnojivo Preform), Invex
Brno
1989 Zlatá medaile Incheba Bratislava (výrobek antikoroční pigment Precor Mo-S)
1993 Zlatá medaile Incheba Bratislava (výrobek tabletované hořečnaté hnojivo
Magniform).

Nelze vypsát všechna další vyznamenání podniku a jeho výrobků, jakož i resortní a státní vyznamenání jednotlivých zaměstnanců a pracovních kolektivů. Nicméně jejich dlouhý seznam ukazuje nejlépe na vysokou úroveň a kvalitu odváděné práce.

*Podle dostupných materiálů zpracoval Miroslav Němeček, podnikový archivář
PRECHEZA a.s. Přerov*

Rolnická akc. továrna na hnojiva a lučebniny v Přerově

z knihy Přerov 1933

zpracoval J Rosmus

Nejmladší továrnou chemického velkopřemyslu v Československé republice jest Rolnická akciová továrna na hnojiva a lučebniny v Přerově. Vznikla v roce 1895 a založili ji předáci rolniční ředitel Jan Adamec z Přerova a poslanec Jan Rozkošný z Křenovic. Akcie upsali a rozebrali rolníci.

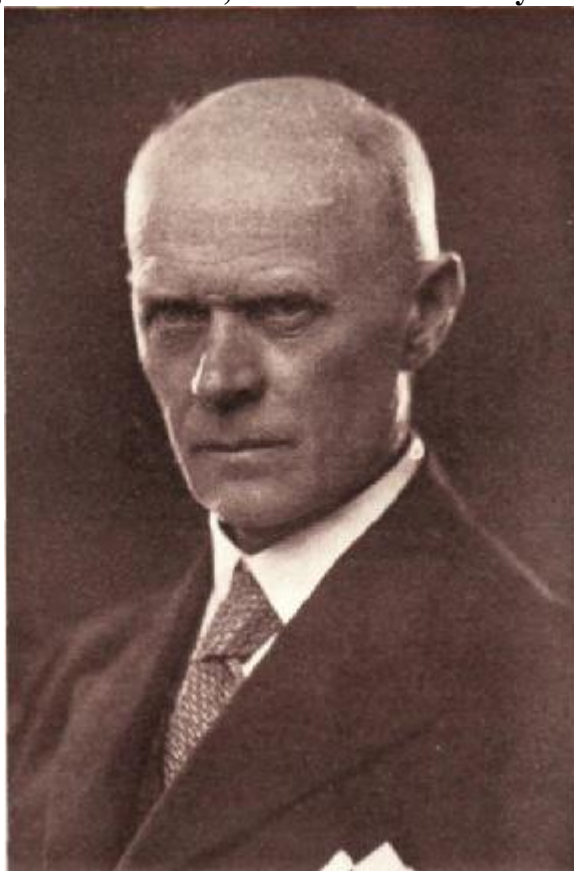
Volba místa byla velice šťastná. Přerov leží na velkém železničním uzlu uprostřed úrodné Hané a v blízkosti ostatních krajů země Moravské, zemědělsky obdělávaných. I stavební místo pro továrnu samu voleno bylo dobře. Zakladatelé zajistili si pozemky za městem v dostatečné výměře, které snadno mohly býti vlečkou spojeny s nádražím. Pozemky dostačovaly i pro pozdější rozšiřování a zvětšování továrny. Blízkost řeky Bečvy s jedné strany a bezprostřední sousedství mlýnského potoka Strhance s druhé strany zajišťovaly snadné zásobování továrny dobrou měkkou vodou a v každém množství.

Peněžní počátky, to jest 1000 akcií po 200 zlatých stačily, aby továrna po zaplacení pozemků, postavení továrních budov, pořízení strojů i krytí zařizovacích výdajů byla bez dluhů. Akciový kapitál byl dvakrát zvětšován; nejdříve na 800.000 korun, pak na 1.600.000 korun (4000 akcií po 400 korunách). Před čtyřmi roky akcie byly nadkolkovány na 800 Kč, takže dnes celý akciový kapitál obnáší 3.200.000 Kč.

Továrna zařízena byla původně na výrobu superfosfátu a kyseliny sírové a podnes superfosfát a kyselina sírová jsou stěžejními výrobky továrny.

Původní zařízení dostačovalo na roční výrobu 600 vagónů superfosfátu a 350 vagónů kyseliny sírové 50° Bé.

Ing. Lad. Mrkvička, vrchní ředitel továrny hnojiv

Celkový pohled na továrnu hnojiv od města

Asi po šesti letech tato výkonnost nedostačovala, aby kryla spotřebu a proto začalo se s rozšiřováním závodu. Rozšiřování a zvětšování dělo se pomalu a plánovitě stavěním nových systémů na výrobu kyseliny sírové a pořizováním nových staveb, nových strojů a skladišť na výrobu superfosfátu.

Mimo toho zaváděny byly i nové výroby a k těm patří extrakce tuků a olejů benzinem a výroba vápna.

V extrakci ve starším oddělení z roku 1910 odtučňují se různé mastné odpadky průmyslové a získávají se technické tuky a extrahované látky dusíkaté hnojivé, na př. vlna a kožní moučka.

V mladším oddělení extrakce z roku 1920 zpracují se olejnatá semena, len, řepka, slunečnice, podzemnice, soya, sezam. Rozemletá semena se extrahují benzinem v aparátech spojených v baterii. Získají se nejprve surové oleje a pokrutiny ke krmení. Surové oleje se ještě rafinují. Řepkový olej se rafinuje na olej ku svícení, lněný olej na lněný olej lakový, slunečnicový, podzemnicový, soyový, sezamový na oleje jedlé, pokrmové.

Rostlinné oleje, které uvedla továrna na trh, získávají svou jakostí stále více obliby a více odběratelů a proto zpracování semen rok od roku stoupá. Lněný olej je dodáván továrnám na laky, barvy, linoleum, voskovaná plátna, továrnám na nábytek, na tmely. Továrna sama jej též sváří na fermež a dále prodává.

Zvláštní zmínky zasluhuje výroba oleje slunečnicového jedlého a jedlých olejů vůbec. V naší zemi teprve v době poválečné naučili jsme se lépe znáti a užívatí rostlinných olejů jedlých a v tom jsme se přiblížili zemím západním a jižním. Spotřeba rostlinných olejů jedlých se u nás šíří v domácnostech, restauracích, u pekařů, cukrářů, v továrnách na margarín a konzervy.

V roce 1917 továrna získala koupí vápenku, která s ní sousedila. Vápenka má jednu kruhovou pec a dvě páce šachtové. K vápence zakoupeny byly i vápencové lomy v Předmostí a v Sobíškách. Hlavní lom je v Předmostí „Žernova“. Výměra lomu „Žernova“ obnáší přes 100 měřic a užitečná výška dosahuje 40 až 50 metrů.

Vápenec je skoro chemicky čistým uhličitánem vápenatým, obsahuje přes 99% uhličitánu vápenatého. Lom je celistvou skalou, ve které nejsou žíly a místa s méně hodnotným vápencem.

Nádvoří s vlečkou v továrně hnojiv

Vápno z vápence iest čistě bílé, mastné a neobyčejně vydatné.

Vápenec jest výborným saturačním vápencem, který běrou četné cukrovary moravské.

Chemická továrna v kyselině sírové i v superfosfátech kryje asi 10% spotřeby v Československé republice. Kyselina sírová se vyrábí ve všech hustotách a to v olověných komorách na koncentračních aparátech i v systému kontaktním. Roční kapacita činí při kyselině sírové 4000 vagónů a roční kapacita při superfosfátech 3000 vagónů.

Podnik založen byl rolníky a ještě dnes velká většina akcií je v níkách rolníků zakladatelů aneb jejich dědiců. Všechny akcií je 4000 a akcionářů přes 1200. Podnik rostl pomalu z vlastních prostředků a jeho síla, vzrůst a celá budoucnost opírá se o důvěru a lásku českých zemědělců.

DÍLO ČS.-POLSKÉ SPOLUPRÁCE

Na stavbě chemického kombinátu v Přešově

Vlastní ústavby obměněných částí v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Rizici na dílně?

Či na to také může zapracovat, a, například: Zdravotnická služba

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.

Práce na stavbě chemického kombinátu v Přešově se již začínají realizovat a v jeho průběhu zúčastní se také chemická technika z Polska. Společně s polskými odborníky a pracovníky práce první práce začínají na stavbě výhledu výhledu práce atd.